

Tálas Péter

Működésképtelenségre ítélve

A *Fund for Peace* és a *Foreign Policy* 2010 júliusában immár hatodik alkalommal tette közzé a 2005-ben létrehozott *Failed States Indexet* (FSI). Az FSI társadalmi, gazdasági és politikai indikátorok értékelése alapján vizsgálja és értékeli a világ 177 országát azzal a céllal, hogy rangsorolja egy-egy állam működőképességét, és rámutat azokra, amelyeket az összeomlás kockázata veszélyeztet. A társadalmi indikátorok között olyan szempontokat vesz figyelembe, mint a demográfiai nyomás, a humanitárius válságot előidéző menekültáradat, a csoportszérelmek és az üldöztetés, a nagyarányú és folyamatos elvándorlás. A gazdaságiaknál az egyenlőtlen gazdasági fejlődést, a hirtelen vagy súlyos gazdasági hanyatlást, míg a politikaiaknál az állam kriminalizálódását vagy delegitimizálódását, a közszolgáltatások folyamatos romlását, a jogrend felfüggesztését, az emberi jogok széles körű megsértését, a biztonsági szolgálatok ellenőrizetlen működését, az elitcsoportok megosztottságát, továbbá más államok vagy külső politikai szereplők beavatkozását.

Az elmúlt hat esztendőben a működésképtelen államok rangsorának első tíz helyén tizenöt állam osztozott (Szudán, Szomália, a Kongói Demokratikus Köztársaság, Irak, Csád, Zimbabwe, Elefántcsontpart, Afganisztán, Guinea, Haiti, a Közép-afrikai Köztársaság, Pakisztán, Jemen, Sierra Leone, Libéria). Közülük öt (Szudán, Szomália, a Kongói DK, Irak és Csád) eddig minden évben ott volt az FSI top 10-ben, további kettő (Zimbabwe, Afganisztán) ötször, Elefántcsontpart, a Közép-afri-

kai Köztársaság és Pakisztán négyszer, Guinea háromszor, Haiti kétszer, a többiek pedig egyszer-egyszer. Az FSI rangsorában elfoglalt helyezések tekintetében – hat évre visszatekintve – az idei harmadik helyezett Szudán (két első, egy második és három harmadik hellyel) vezeti a bukott államok tartós listáját, megelőzve az elmúlt három év első helyezettjét, Szomáliát (mely még egy harmadik, egy ötödik és egy hetedik helyet szerzett az elmúlt hat évben), továbbá a Kongói DK-t (két második, két ötödik és egy-egy hatodik és hetedik hely), illetve Irakot és Csádot (mindkettő egy második, két negyedik, egy ötödik, hatodik és hetedik hellyel rendelkezik az elmúlt hat év FSI-listáin). Amennyiben a működésképtelen országok hatéves összesített rangsorát az FSI pontszámai alapján állítjuk össze, akkor Szudán (hat évre vetítve átlagosan 111,2 pontot szerezve a lehetséges 120 pontból), Szomália (110,4), Csád (108,6), Zimbabwe (108,4), Irak (108,3), a Kongói DK (107,7), Elefántcsontpart (105,1), Afganisztán (104), a Közép-afrikai Köztársaság (101,3) és Haiti (101,2) kerül az első tíz helyre.

Alighanem ez a néhány adatsor is elég bizonyíték, hogy belássuk: az elmúlt hat évben az FSI rangsorának első tíz helyén osztozó tizenöt államban az állam működésképtelensége súlyos és tartós, állandósulni látszó strukturális probléma. Olyannyira az, hogy a szóban forgó országok közül még azok sem voltak képesek a működésképtelenség „veszélyes” zónájából való kilépést jelentő 90 pont alá jutni, amelyek az elmúlt hat év során csupán egyszer kerültek az FSI top tíze közé. ■